

23 בפברואר 2015

לכבוד
עו"ד קלוד גוגנהיים, סני"צ
לשכת הייעוץ המשפטי
משטרת ישראל

בפקס: 02-5898762

הנדון: השימוש ב"בואש" בירושלים המזרחית
פנייתנו מיום 24.11.14; תשובתכם מיום 1.2.15

- ראשית, אנו מבקשים להודות לך על המענה המפורט לפנייתנו ועל הבהרת מספר סוגיות שהועלו במכתבנו. אין ספק, כי המשטרה מתמודדת עם אתגרים מורכבים ביותר במאמציה להשיב את הסדר הציבורי בירושלים המזרחית ואנו מעריכים את כוונות המשטרה לאתר ולפתח אמצעים מידתיים יותר להבטחת הסדר הציבורי תוך מזעור הפגיעה בציבור המעורבים והבלתי מעורבים בהפרות הסדר.
- מתשובתכם עולה, כי לא קיימת מחלוקת בדבר האיסור להתיז את הבואש על בתים או לתוך בתים וכי השימוש בבואש נועד לפזר קהל המרוכז בתא שטח מסוים וככלל הנוזל לא אמור לזלוג מחוץ לתא השטח שבו מתרחשת הפרת הסדר. אלא שקיים פער גדול בין האופן שבו נעשה שימוש בבואש בפועל לבין האופן שבו השימוש מוסדר בנהלים ומוצג על ידכם.
- בפועל, האופן שבו נעשה שימוש בבואש מאז יולי 2014 בשכונות רבות בירושלים המזרחית מנוגד לחלוטין לאיסורים אלו. לתשובה זו צרפנו, על פי בקשתכם, מספר סרטונים שמהם ניתן להתרשם על האופן שבו נעשה שימוש בבואש במספר אירועים בחודשים האחרונים.
- כפי שעולה מהעדויות ומהסרטונים, הבואש מותז דרך קבע לעבר הבתים שבצידי הרחובות. לרוב הבואש מותז בזמן שהרכב נוסע והזרנוק נע מצד לצד לעבר הבתים, הרכבים וכל הנקרה בדרכו. אף אם אין למשטרה כוונת מכוון לפגוע בבתים, אופן השימוש השגרתי בבואש מביא דרך קבע להתזת הנוזל לעבר מכוניות, בתים וחניות והוא חודר לתוך מקומות אלה. לא מדובר ב"זליגה" של החומר מחוץ לתא השטח, כפי שהצגת בתשובתכם, אלא בהתזת מאסיבית ישירות לכיוון הבתים שבצידי הרחובות.
- כמו כן, תשובתכם מתעלמת מכך שעל פי הוראות הנוהל יש להתיז את הבואש כלפי מעלה ומצד לצד. כתוצאה מכך, כאשר נעשה שימוש בבואש ברחובות הצרים והצפופים של שכונות ירושלים המזרחית, הוא מותז ברובו כלפי הבתים, הרכבים והעסקים המצויים בצדי הרחובות.
- תשובתכם מעידה, לטעמנו, על התעלמות מהאופן שבו הבואש מופעל בשטח או על חוסר היכרות עם השימוש המעשי בבואש. כך, לדוגמה, הטענה, כי הפרות הסדר התרחשו "בכניסה לשכונות ולכפרים או ברחובות הראשיים שלהם, היינו במקומות פתוחים" רחוקה מתיאור המציאות. במקרים רבים, הבואש הופעל בתוך רחובות צרים בעומק השכונות. הרחוב הראשי בעיסאווייה, לדוגמה, שבו הותז הבואש פעמים רבות הוא רחוב צר, שרוחבו מספיק בקושי למעבר של שני רכבים, והוא בנוי בצפיפות עם בתים משני צדדיו.

7. טענתכם לפיה נשים בהריון, ילדים ואנשים עם מוגבלויות לא אמורים להימצא במקומות שבהם מתקיימות הפרות סדר אלימות מתעלמת מכך שאותם אנשים נפגעו כשהיו בביתם או במקומות סגורים אחרים שאלהם חדר הבואש. כל הדוגמאות שהוצגו על ידנו במכתבינו ואשר צורפו למכתב זה כנספח מתייחסות לאנשים שכלל לא היו ברחוב בזמן התזת הבואש אלא שהו בתוך בתיים, בתוך בית מלון או בחנויותיהם, **ונוזל הבואש חדר לתוך המקומות הסגורים** שבהם שהו. כך היה בעניינה של משפחת א' בסילוואן אשר ישנה בביתה כאשר הנוזל חדר לתוך ביתם ביום 26.10.14 סמוך לחצות, ובעניינו של ה' ע' מעיסאווייה אשר שהה בביתו שבקומה השניה כאשר הנוזל חדר למרפסת ביתו ביום 28.7.14.

8. לאור האמור לעיל ובהמשך למכתבנו שבסימוכין, אנו סבורים, כי **הבואש אינו האמצעי המתאים לשימוש בשכונות מגורים צפופות נוכח היקף הפגיעה הנרחבת והמתמשך באוכלוסיה בלתי מעורבת.**

9. **באם המלצתנו זו לא תתקבל על ידכם, ובכוונת המשטרה להמשיך להשתמש בבואש גם בשכונות מגורים צפופות, הרי שלכל הפחות, ראוי לתקן את הנוהל כך שיהיה ברור, כי חל איסור להתיז את הנוזל לעבר בתים וכי במקומות שבהם הפרות הסדר מתקיימות בשטחים עירוניים צפופים, ההתזה לא תתבצע לצדדים כדי להימנע מפגיעה בבתיים, רכבים ובתי עסק ולמנוע את חדירת החומר לתוך מקומות אלה.**

10. נוכח הפער הגדול בין ההוראות לבין השימוש שנעשה בבואש בפועל, ראוי גם לחדד ולרענן את ההנחיות וההכשרות המועברות לכוחות המפעילים את הבואש.

11. עוד יש לתקן את סעיף 1" לנהל המתאר את השפעת נוזל הבואש. סעיף זה רחוק מלתאר את אופן ומשך השפעת הנוזל במגע עם אובייקטים שונים, כפי שאף נקבע בנספח ה' לנהל "דף מידע למפקד", אשר הועבר אלינו לאחרונה. לפי סעיף 6 לנספח ה': "הריח נדבק בגוף ובבגדים ואינו ניתן להסרה במשך מס' ימים גם לאחר מקלחת וכביסות". לעומת זאת, סעיף 1" לנהל קובע, כי זמן ההשפעה במגע עם דומם וצומח הוא כחצי שעה ובמגע עם אדם ההשפעה נמשכת "עד החלפת ביגוד" ו"עד לאחר שטיפה עם סבון".

העדר פיקוח ומענה לטענות פרטניות

12. בניגוד לטענה שהאירועים הספציפיים שתיארנו במכתבינו קיבלו מענה פרטני על ידי ממ"ז י-ם, הרי שהתשובות שקיבלנו עד היום לא נתנו כל מענה פרטני למקרים הספציפיים מלבד אמירות כלליות ובלתי מספקות שאינן מתייחסות לנסיבות האירועים הקונקרטיים כגון: "השימוש בבואש נעשה כדין ובהתאם לנהל המשטרה"; "במקרים הספציפיים אשר צוינו בפנייה, השימוש בבואש נעשה כדין ובתגובה להפרות סדר חמורות אשר כוונו לעבר כוחות המשטרה" (תשובת עו"ד מיכאל פרנקנבורג, יועמ"ש מחוז י-ם מיום 17.11.14); "בכל המקרים שפורטו, לא נפל פגם בהפעלה ובשימוש בנוזל הבואש" (תשובת רפ"ק שימי מרציאנו, ע' ממ"ז י-ם מיום 1.9.14).

13. במכתבנו מיום 24.11.14 פירטנו מספר רב של עדויות מהם עולה, כי השימוש בבואש נעשה **שלא לצורך, בניגוד לנהלים ותוך פגיעה קשה באוכלוסיה בלתי מעורבת** וביקשנו את התייחסות המשטרה לאירועים. הטענה המופיעה במכתבך לפיה "נמסר ממחוז ירושלים שקיים קושי לקבל

התייחסות פרטנית לאירועים שאוזכרו, בין היתר גם נוכח ריבוי אירועי הפרות הסדר שהתרחשו באותה עת", מעידה על התנהלות לקויה של המשטרה בדיווח ובפיקוח על השימוש באמצעים לפיזור הפרות סדר ועל הפרה של הנהלים בעניין זה. לא ברור לנו כיצד לשכת הייעוץ המשפטי במשטרה מוכנה להשלים עם מצב לפיו לא ניתן לתחקר ולבדוק שימוש באמצעים לפיזור הפס"ד במקרים פרטניים.

14. נוהל הבואש קובע בסעיף 12 חובות תיעוד ודיווח מפורטות: כל מקרה של שימוש בבואש מחייב תיעוד של השוטר המשתמש לעניין נסיבות השימוש והמפקד שנתן את הוראת השימוש וכן מילוי דוח פעולה ע"י השוטר וביצוע תחקיר על ידי מפקד היחידה המבצעת. במכתבנו פירטנו את המועד המדויק והמיקום שבו נעשה שימוש, על פי העדויות, ברכב הבואש. **נבקש כי תיערך בדיקה מעמיקה ורצינית בעניין ההצדקה לשימוש בבואש ואופן השימוש בו בכל אחד מהמקרים שפורטו במכתבינו.** לנוחותכם, צירפנו טבלה המפרטת שוב את המקרים הדורשים את התייחסותכם. במידה ונדרשים פרטים נוספים, נשמח להעביר לכם.

15. נוכח האמור לעיל, להלן סיכום עמדתנו:

א. **אנו סבורים כי לאור הפגיעה הנרחבת באוכלוסייה בלתי מעורבת הנגרמת משימוש בבואש בלב שכונות מגורים צפופות, יש לאסור את השימוש בו בנסיבות אלה.**

ב. **יש להבהיר בנוהל, כי חל איסור להתיז את הנוזל לעבר בתים, חנויות ובתי עסק, וכי במקומות שבהם הפרות הסדר מתקיימות בשטחים עירוניים צפופים, ההתזה לא תתבצע לצדדים כדי להימנע מפגיעה בבתי, רכבים ובתי עסק ולמנוע את חדירת החומר לתוך מקומות אלה.**

ג. **יש לחדד ולרענן את ההנחיות וההכשרות המועברות לכוחות המפעילים את הבואש וכן לרענן את חובות התיעוד והדיווח הקבועות בנהלים בקרב המפקדים והשוטרים הרלוונטיים.**

ד. **יש לתקן את סעיף 1' לנוהל המתאר את השפעת נוזל הבואש כך שישקף את השפעתו בפועל, בהתאם למפורט בנספח ה' לנוהל "דף מידע למפקד".**

ה. **יש לבדוק את ההצדקה לשימוש בבואש ואת אופן השימוש בו בכל אחד מהמקרים שפורטו במכתבינו ואשר מצורפים בטבלה שבנספח. במקרה הצורך, יש למצות את הדין עם שוטרים שפעלו בניגוד לנהלים.**

16. לתשובתך אודה.

בכבוד רב,

אן סוצ'יו, עו"ד

העתק:

רב ניצב יוחנן דנינו, מפכ"ל המשטרה, בפקס: 02-5428118
מר יהודה וינשטיין, היועץ המשפטי לממשלה, בפקס: 02-6467001
ניצב משה אדרי, מפקד מחוז ירושלים, משטרת ישראל, בפקס: 02-5391466
תנ"צ שאול גורדון, היועץ המשפטי, משטרת ישראל, בפקס: 02-5898762
רפ"ק אילן מושלי, ר' תחום הפס"ד, משטרת ישראל, בפקס: 02-5607975

נספח: עדויות על שימוש בבואש בירושלים המזרחית (יולי-נובמבר 2014)

תאריך השימוש	מקום השימוש	אופן השימוש	עדויות
13.7.14	שכונת א-טור	הבואש הותז לעבר בתים. עפ"י העדויות לא היו הפרות סדר במקום בעת ההתזה.	ג' ע' תושב השכונה העיד כי בנו בן ה-14 שעמד בסמוך לחלון נפגע מהחומר שחדר לביתו ונזקק לטיפול רפואי מכיוון שסבל מפריחה בעור וגירוי.
24.7.14 11:00-12:00	רח' א-זאהרה וצאלח א-דין	הבואש הותז לעבר בתי עסק לאורך הרחובות וחדר לתוך מסעדות ועסקים. עפ"י העדויות לא היו הפרות סדר במקום בעת ההתזה.	חנות הקוסמטיקה "קוסמטיק" של מר ת' ע' ברח' א-זאהרה הוצפה בנוזל. עסקים נוספים שהוצפו בנוזל בואש: מסעדת "וערי סנקס" בבעלות מר מ' ו' ברח' א-זאהרה, בית הקפה "מג'יק קוקטייל" בבעלות מר ח' ח' ברח' צאלח א-דין ומסעדת "מיני בגט" בבעלות מ' י' ק'.
24.7.14 שעות הערב	רח' שייח' ענבר שכונת א-טור	הבואש הותז מצד לצד לעבר בתים ורכבים ברחוב. עפ"י העדויות לא היו הפרות סדר במקום בעת ההתזה.	מר ח' ד', תושב השכונה.
28.7.14 18:00	שכונת עיסאווייה	הבואש הותז לעבר בתי מגורים, חדר לתוך בתים בקומות העליונות.	ה' ע' תושב השכונה - הנוזל חדר לתוך מרפסת ביתו שבקומה השניה וכיסה את הריהוט שהיה במרפסת.
15.10.14 17.10.14	שכונת עיסאווייה - ו	הבואש הותז לאורך הרחוב הראשי של עיסאווייה לכיוון הבתים והעסקים שמשני צידי הרחוב.	מר ע' ע' ד' המתגורר בקומה השניה בבניין בתחילת הרח' הראשי - תריס הברזל בביתו נשבר וחלון הראווה של המספרה שבבעלותו נסדק. מר ע' ע' ע' - הנוזל חדר לתוך סלון ביתו ברח' הראשי שם שהתה האחות הסובלת משיתוק מוחין. חדירת הבואש לבית אילצה אותם להסתגר בחדר השניה.
26.10.14 סמוך לחצות	רח' ביר איוב, סילואן	הבואש הותז לעבר הבתים ברחוב.	מר ע' ר' המתגורר ברחוב - הבואש חדר לתוך הבית בזמן שששת ילדיו, שהקטן בהם בן שלוש, ישנו.
7.11.14 17:00	רח' שמואל בן עדיה שכונת א-טור	הבואש הותז מצד לצד לעבר עסקים ובתים ברחוב. עפ"י העדויות לא היו ברחוב זה הפרות סדר בעת השימוש בבואש.	ש' ס', מנהלת ההזמנות במלון קומודור - הנוזל הותז על המכוניות בחנייה של המלון, על הכניסה למלון ולעבר החדרים בקומה הראשונה. עובדת הקבלה, בהריון מתקדם, חשה ברע.
7.11.14 שעות הערב	רח' בתי הספר א-טור	הבואש הותז לתוך חצרות בתי הספר ולעבר הבתים. עפ"י העדויות לא היו הפרות סדר במקום בעת ההתזה.	ז' א', ראש ועד בית הספר אלשאמלט - הריח החריף ששרר בבתי הספר מנע את פתיחתם ביום למחרת וגם בימים הבאים הריח מנע הגעת חלק מהתלמידים והמורים.